

УДК 658.153

О.М. Гуцалюк, асп.

Кіровоградський національний технічний університет

Особливості розвитку технологій управління діяльністю підприємства

Досліджено етапи та особливості розвитку менеджменту та теорії управління. Визначено місце розвитку технологій в процесі формування ланцюга створення цінності в компанії. Виділено видові прояви процесів розвитку на підприємстві. Узагальнено класифікаційні ознаки для оцінки економічного розвитку підприємства та побудови алгоритму розвитку технологій управління діяльністю підприємства. **технологія управління, діяльність підприємства, економічний розвиток, управлінський процес**

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку економічної наукової думки характеризується переосмисленням традиційних підходів і методик управління соціально-економічними системами різних рівнів. Якщо в недалекому минулому вимірювання досягнень підприємств здійснювалося за допомогою таких методів управління розвитком господарюючих суб'єктів, які базувалися на управлінні фінансовими показниками діяльності, то сьогодні реалії сучасного ведення бізнесу вимагають переосмислення основних факторів економічного розвитку. Сьогодні існують багато проблем теоретичного та прикладного характеру, що заважають ефективному й якісному розвитку підприємств. Усвідомлення особливостей розвитку та визнання новітніх технологій управління діяльністю підприємства є важливим ключем для отримання конкурентних переваг та першим кроком до їх здобуття.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значний внесок в дослідження проблем управлінських технологій здійснили провідні зарубіжні та вітчизняні вчені: Бобильова А.З., Кравченко Т.К. і Пресняков В.Ф., Останкіна Н.В., Іванов В.Н., Воронкова А.Е., Козаченко Г.В., Рамазанов С.К., Хлапенев Л.Є., Мішурова І.В. та Новосельська Н.Ф., ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л.Л., Шарапов В.М., Шарапова О.В. Проте, недостатньо дослідженим залишається взаємозв'язок розвитку теорії управління, технологій, зростання динамічності середовища і змін у розумінні організації.

Формулювання завдання. Метою даної статті є визначення особливостей розвитку технологій управління діяльністю підприємства та дослідження чинників, що впливали на еволюцію генезису управлінських технологій під дією внутрішніх і зовнішніх факторів.

Виклад основного матеріалу. Поява, впровадження та подальший розвиток технологій в різних сферах суспільства є процесом його технологізації, яка зумовлена базисним принципом економіки, що полягає у обмеженості всіх наявних ресурсів, і викликана необхідністю їх економії. На підтвердження цієї тези наведемо результати дослідження вчених [4, с. 11-14] щодо етапів зародження, становлення та розвитку технологій у суспільстві. Перший етап технологізації суспільного життя вчені назвали дотехнологічним, оскільки за тих часів кожний процес чи виріб створювався як унікальний. Другий рівень технологізації або розвитку технологій у суспільстві вчені пов'язують з механізацією праці та стандартизацією окремих виробничих процесів, що розпочалися з виробництва окремих видів зброї. Наступний, третій рівень розвитку

технології розпочався з виникнення конвеєрних ліній збірки. Саме на цьому етапі виникла необхідність у зміні характеру та принципів управління, у виділенні його у якості окремої управлінської діяльності, в удосконаленні окремих власне управлінських операцій. З цим періодом пов'язують переважна більшість провідних зарубіжних і вітчизняних вчених становлення наукових основ управління і початок розвитку різних шкіл менеджменту. Саме у XX столітті з'являються ключові категорії та поняття управління, управлінської діяльності в тому числі й поняття технологій управління. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л.Л., РОМАНОВСЬКИЙ О.Г., ПОНОМАРЬОВ О.С., ГНАТЮК О.А. [4, с. 14] зупинились у розкритті етапів технологізації, але не розкрили власне етапи виникнення та розвитку управлінських технологій. У зв'язку із цим представимо авторське бачення цього процесу, яке сформувалось на основі узагальнення досліджень різних вчених щодо етапів та особливостей розвитку менеджменту та теорії управління.

Рисунок 2 – Місце розвитку технологій в процесі формування ланцюга створення цінності за М. Портером

Розвиток технології в структурі дій формування ланцюга створення цінності представляє собою сукупність заходів, пов'язаних з вдосконаленням продукту та/або процесу, у тому числі наукові дослідження й дослідно-конструкторські розробки, проектування нових систем управління, нових продуктів, дослідження засобів масової інформації, проектування виробничих процесів, процедур обслуговування [2].

Сьогодні існує достатньо проблем теоретичного та прикладного характеру, що заважають ефективному й якісному розвитку підприємств.

Необхідність удосконалення довгострокових механізмів управління підприємствами зумовлена глибинними структурними перетвореннями у світових економічних відносинах, які проявляються в усіх сферах суспільного життя:

- динамічні зміни структури суспільних потреб, що викликають зникнення традиційних та активний розвиток нових ринків;

- швидкий розвиток науково-технічної бази суспільного виробництва, що призводить до внутрішньої нестабільності виробничих систем;

- зміни суспільної свідомості та відношення до економічної діяльності, як такої, що зумовлюють формування соціальних стереотипів чи моделей бізнес-діяльності;

- глобалізація економічних відносин різних рівнів, що якісно змінює характер функціонування самих виробничо-комерційних систем, надаючи їм як нові можливості, так і генеруючи нові ризики.

Починаючи теоретичні дослідження розвитку технологій управління діяльністю підприємства, слід визначитися з ключовими загальнонауковими категоріями, що формують філософську базу досліджень.

Ключовими поняттями поставленої наукової проблеми, які дозволяють її позиціонувати у понятійно-категоріальному полі економічної науки, слід вважати:

1. Управління. Дану категорію слід аналізувати з двох основних позицій:

1) як процес;

2) як стан динамічного функціонування. У найбільш загальному контексті, під управлінням ми будемо розуміти процеси, основною метою яких є забезпечення здатності соціально-економічних систем зберігати та, у певних межах, змінювати свою якісну та кількісну визначеність. Термін «управління» вживається стосовно усіх різновидів систем (соціальних, економічних, організаційних, біологічних, механічних, хімічних тощо) і передбачає зусилля щодо їх цілеспрямованих змін.

2. Розвиток. У цілому категорія визначає характер змін, які відбуваються у будь-яких предметах, системах, явищах. Розвиток, як загальнонаукове поняття, характеризується кількома змістовними властивостями, що його визначають: 1) спрямованість; 2) швидкість; 3) результат; 4) причинність. Традиційно виокремлюють дві форми розвитку будь-яких систем, явищ, процесів - прогрес (розвиток від «нижчого» до «вищого») та регрес (деградація від «вищого» до «нижчого»). Зазначимо, що в економічних відносинах розвиток володіє усіма перерахованими рисами.

Категорія «управління» виражає здатність підприємства, як єдності соціально-економічної, матеріально-технічної та організаційно-технологічної систем, зберігати свою визначеність, підтримуючи стан динамічної рівноваги між внутрішніми та зовнішніми чинниками діяльності. Діяльність, у даному контексті, означає таке ставлення учасників бізнесу до соціально-економічного середовища господарювання, що передбачає його перетворення і підпорядкування їхнім економічним інтересам [5].

У загальнотеоретичному аспекті категорія «розвиток» розкриває характер змін, які відбуваються у системі підприємства. Іншими словами, це послідовність переходів соціально-економічної системи підприємства з одного стану в інший від моменту його створення до дати його ліквідації (юридичної та фізичної). Слід особливо зазначити, що підприємство, в рамках роботи трактується, як організаційно відокремлена, економічно самостійна, відкрита соціально-економічна система, яка на основі внутрішнього стану взаємодіє з зовнішнім середовищем і виготовляє продукцію (товари, роботи, послуги).

Розвиток технологій управління підприємства є незворотнім процесом, який забезпечує спонтанні чи керовані переходи від одного неповторного стану до іншого через процеси змін. Неповторність кожного конкретного економічного стану підприємства забезпечується неможливістю повного повторення різноманітності, якості, кількості та сили впливу факторів, які його визначили.

Розвиток соціально-економічних систем різних рівнів (в тому числі малих підприємств) буває спрямований (цілеорієнтований) та неспрямований (спонтанний). Крім того, слід виокремлювати свідоме та несвідоме управління, що передбачають різні

процеси та мають різну структуру.

Висновки. Теоретично визначено, що суттєвий вплив на розвиток підприємств має сукупність факторів макро-, мезо- та мікросередовища. Стосовно будь-якого підприємства вони відіграють неоднакову роль і можуть впливати на його діяльність позитивно, негативно або залишитися нейтральними. Комбінаційний склад чинників, їх варіації, вагомість та інтенсивність впливу залежать від цілей підприємства, організаційної структури, виробничих і комерційних зв'язків.

Виокремлено чинники, що впливали на еволюцію генезису управлінських технологій під дією внутрішніх і зовнішніх факторів, які, власне, і є складовою частиною особливостей розвитку технологій управління діяльністю підприємства.

Отже, розвиток технологій управління діяльністю підприємства – це сукупність змін різної економічної природи, які відповідають ознакам спрямованості, інтенсивності, закономірності, незворотності, що об'єктивно відбуваються у соціально-економічній системі управління підприємством під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів.

Використовуючи матеріали проведеного дослідження, у подальшому є перспектива щодо побудови комплексної класифікації видових проявів процесів розвитку на підприємстві.

Список літератури

1. Останина Н.В. Развитие менеджмента в корпоративных системах на базе информационных технологий / Европейский ун-т финансов, информационных систем, менеджмента и бизнеса. – К.: Изд-во ЕУФИМБ, 2000. – 164 с.
2. Портер Майкл Е. Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов / И. Минервин (пер.с англ.). — М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. — 452 с. — Библиогр.: С. 449-452.
3. Современные технологии управления промышленным предприятием. Монография / А.Э. Воронкова, А.В. Козаченко, С.К. Рамазанов, Л.Е. Хлапенев. – К.: Либра, 2007. – 256 с.
4. Товажнянский Л.Л. Основы управленческих технологий: Учеб. пособие для студ. вузов / Л.Л. Товажнянский, А.Г. Романовский, А.С. Пономарев, О.А. Игнатюк; Национальный технический ун-т "Харьковский политехнический ин-т". — Х.: НТУ "ХПИ", 2004. — 184 с.
5. Шарапов В.М., Шарапова Е.В. Технологии управления. Практический менеджмент. Монография / В.М. Шарапов, Е.В. Шарапова. – Черкасы: ЧДТУ, 2005. – 563 с.

А. Гуцалюк

Особенности развития технологий управления деятельностью предприятия

Исследовано этапы и особенности развития менеджмента и теории управления. Определено место развития технологий в процессе формирования цепи создания ценностей в компании. Выделено видовые проявления процессов развития на предприятии. Обобщено классификационные признаки для оценки экономического развития предприятия и построения алгоритма развития технологий управления деятельностью предприятия.

О. Gutsalyuk

Features of management technology development by enterprise activity

We studied the stages and peculiarities of management development and the control theory. The place of technologies development is certain in the process of forming chain values creation in a company. The specific displays of processes of development are selected at an enterprise. Classification signs are generalized for the estimation of enterprise economic development and construction of algorithm for management technologies development activity of enterprise.

Одержано 06.10.11